

Θ. Καλλιφατίδης «αντιπολεμικό έργο»

Media: ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 1,45,47 **Published at:** 21-08-2022
Author: **Surface:** 1943.66 **Circulation:** 32170
Subjects: cm²

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Θ. Καλλιφατίδης
«Η "Ιλιάδα" είναι
το κατ' εξοχήν
αντιπολεμικό
έργο»

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΠΕΚΟΣ,
ΒΙΒΛΙΑ ΣΕΛΙΔΑ 3

Ο γνωστός Έλληνας συγγραφέας μιλά στο «Βήμα» για το νέο του μυθιστόρημα με τίτλο «Η πολιορκία της Τροίας», για τα ομηρικά έπη, τον πόλεμο και την αντοχή του ανθρώπου
σ. 3

Θοδωρής
Καλλιφατιδής
«Η “Ιλιάδα” είναι το κατ’
εξοχήν αντιπολεμικό έργο»

Ο Θοδωρής Καλλιφατίδης

άνθρωποι αντιδρούσαν στον κατακτητή. Άλλοι ήταν τρομοκρατημένοι, άλλοι γενναίοι. Άλλοι άνοιγαν τα κελάρια τους, άλλοι έγιναν μαυραγορίτες και φασίστες» είπε ο Θοδωρής Καλλιφατίδης στο «Βήμα», στο πλαίσιο της τηλεφωνικής μας συνομιλίας.

«Η "Ιλιάδα" είναι το σπουδαιότερο, το ωραιότερο και το πιο συγκλονιστικό – και θα παραμείνει πάντα επίκαιρο – εκτεταμένο ποίημα για τον πόλεμο, το κατ' εξοχήν αντιπολεμικό έργο. Ο πόλεμος είναι ανόητος, ο πόλεμος δεν έχει νόημα. Και είναι η πηγή όλων των δακρύων. Ο Ομηρος είναι ως προς αυτό ξεκάθαρος (και ως προς άλλα, τα περίφημα πλούτη της Τροίας, ας αφήσουμε την Ελένη στην ηοιχία της). Αυτό πάντως με ερέθισε (όχι τι έχει σημασία για εμένα μόνο, αλλά και για τον κόσμο εν γένει) και σε ωριμότητα πλέον ηλικία επέστρεψα στην "Ιλιάδα" (καθώς και η άπιστευτη, αξεπέραστη ομορφιά των στίχων της, εννοείται). Είμαι κι εγώ εναντίον κάθε πολέμου, πλην του αμυντικού βεβαίως, όπως αυτός των Ουκρανών. Αυτοί είναι τώρα οι Τράδες... Διότι δεν μπορείς να ζητήσεις από όποιον δέχεται αναιμία επίθεση να μην αντισταθεί, να μην υπερασπιστεί τους ανθρώπους και τα χώματά του» ανέφερε. Και συμπλήρωσε: «Η μυθολογία όλα τα εμπεριέχει, όλες τις δυνατές μορφές ζωής. Δεν υπάρχει περίπτωση να την ξεπεράσουμε, να βρούμε καινούργιους τρόπους ζωής. Όλοι υπάρχουν ήδη εκεί. Όλοι, ανεξαιρέτως. Όλα τα καλά και όλα τα κακά για τα οποία είμαστε ικανοί. Και όλοι οι έρωτες που μπορεί να γευτεί ή να νιώσει ένας άνθρωπος».

«Ο άνθρωπος δεν το βάζει ποτέ κάτω»

Ο καταξιωμένος έλληνας συγγραφέας, από τους πιο σεβαστούς λογοτέχνες που δημιουργούν στη Σουηδία, μιλάει στο «Βήμα» για το νέο του μυθιστόρημα, όπου επαναφηγείται την ομηρική «Ιλιάδα» και τη συνδέει με τα βιώματά του από το τέλος της γερμανικής κατοχής στην Πελοπόννησο

ΘΟΔΩΡΗΣ ΚΑΛΛΙΦΑΤΙΔΗΣ
Η πολιορκία της Τροίας
Εκδόσεις Πατάκη, 2022, σελ. 192, τιμή 11,80 ευρώ

ΣΥΝΝΕΤΕΥΣΗ ΣΤΟΝ ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΠΕΚΟ

Ο Θοδωρής Καλλιφατίδης ζει στη Σουηδία σχεδόν εξήντα χρόνια και ως συνήθως ξεκαλοκαίριάζει στο μικρό εξοχικό του σπίτι που βρίσκεται στο Γκότλαντ, το μεγαλύτερο νησί της χώρας στη Βαλτική Θάλασσα. Το βιβλίο του *Η πολιορκία της Τροίας* (κυκλοφόρησε πρόσφατα και στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πατάκη, αφού πρώτα μεταφράστηκε και σε άλλες γλώσσες, όπως η αγγλική και η ισπανική) το είχε γράψει αρχικά στα σουηδικά (*Slaget om Troja*, 2018). Πρόκειται για ένα σύντομο και απερίττο μυθιστόρημα όπου ο ίδιος, με την υφολογική του απλότητα και τις προσεγγίσεις ψυχοναυαφίες του, διαπλέκει μύθο και πραγματικότητα, έναν αρχαίο επικό πόλεμο με έναν σύγχρονο ιστορικό πόλεμο. Επί της ουσίας, επαναφηγείται την *Ιλιάδα* του Ομήρου και την τοποθετεί (επιχειρώντας, θα λέγαμε, ένα παράλληλο μόπλασμα) σε ένα χωριό της Πελοποννήσου κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το 1944 συγκεκριμένα, όταν τελειώνει η ναζιστική κατοχή, όταν οι Γερμανοί αποχωρούν και επιδίδονται σε κτηνωδίες. Η Κυρία, μια νεοφερμένη δασκάλα, όμορφη αλλά μωροτυμένη, κάθε φορά που οι αγγλικές βόμβες πολιορκούν από αέρος την περιοχή καταφεύγει σε μια σπηλιά με τους μαθητές της (μεταξύ αυτών και ο ανώνυμος έφηβος που την έχει ερωτευτεί, ένα alter ego του 84χρονου συγγραφέα, μέσα από τα μάτια του οποίου παρακολουθούμε τα τεκταινόμενα) και εκεί, μέσα σε μια ασημάφαιρα τεταμένου φόβου αλλά και παρηγορητικής δια-

φυλής, ανοίγοντας μια ρωγμή σε έναν δεδομένο και επίπονο χωροχρόνο, εκείνη παίρνει να τους μιλά, συστηματικά και κυρίως *συναρπαστικά*, να την πολιορκία της Τροίας.

Η «Ιλιάδα» και η Κατοχή

«Η ιδέα που είχα στο μυαλό μου, προτού ακόμη ξεκινήσω να γράφω το βιβλίο, ήταν να συνδέσω κάπως τον Τρωικό Πόλεμο με κάτι που έχω ζήσει εγώ ο ίδιος. Είχα ήδη διαβάσει πολλές φορές την "Ιλιάδα" (και από μεταφράσεις σε άλλες γλώσσες). Την ξαναδιάβασα, βεβαίως. Και αυτό που ήθελα πάση θυσία να αποψήνω ήταν ακόμη και η φευγαλέα υποψία ότι θα μπορούσα να τα βάλω μαζί της, να συγκριθώ μαζί της. Θέλησα, εμπνεόμενος ασφαλώς από το ομηρικό έπος, να φτιάξω κάτι άλλο ώστε να μιλήσω μέσω αυτού για το δικό μου βιοματικό υπόβαθρο, για κομμάτια της προσωπικής μου ιστορίας (μεταμορφώνοντας μόνο ό,τι έπρεπε χάριν της μυθοπλασίας). Θέλησα, αφενός, να δω τις μυθικές ηρωίδες και τους μυθικούς ήρωες, την Ελένη, λόγου χάρι, ή τον Αχιλλεύα ή τον Εκτορα, όχι στα μυθολογικά αλλά στα ανθρώπινα και αντιφατικά μέτρα τους (άρα και να διερευνήσω δραματοουργικές προοπτικές που θα αντηχούσαν στο σήμερα, πέρα από την οποία θεολογία). Αφετέρου, θέλησα να αποτυπώσω τη γερμανική κατοχή στο χωριό μου, τους Μολάους Λακωνίας, την οποία έζησα ως παιδί που αντιλαμβάνονταν τι συνέβαινε. Θέλησα να επανέλθω, επίσης, στη φυσική διάσταση του χωριού (εικόνες, χρώματα, αρώματα) και να περιγράψω τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους οι

Οι ανθρώπινες αντοχές

Ο Θοδωρής Καλλιφατίδης χαρακτηρίζει κάπου τον άνθρωπο «ειδική περίπτωση»: μέσα στο βιβλίο του. Δηλαδή: «Αυτό λέει η δική μου πείρα (συγκεκριμώ το μεγαλώματά μου στην Ελλάδα, διότι έφυγα από αυτήν 25 χρονών, αλλά και τη μεταναστευτική μου ιστορία). Ο άνθρωπος, ό,τι κι αν υποφέρει, καταστροφές και βόσσανα, δεν το βάζει ποτέ κάτω. Αυτό τον καθιστά ειδική περίπτωση. Δεν κάθεται ποτέ να περιμένει τον θάνατο. Δεν κάθεται να πεθάνει από την πείνα και την εξασθένιση. Όπως στον πόλεμο, εκείνες οι γυναίκες που βγαίνουν στο βουνό, μαζεύουν άγριες ρίζες, τις μασουλιούσαν για ώρα και έπειτα τις έδιναν αίσωμένες στα παιδιά να τις καταπιούν για να επιβιώσουν. Τα έχω δει αυτά με τα μάτια μου».

Ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζονται οι γυναίκες στην αφήγησή του (λόγου χάρι, η μοίρα της Ωραίας Ελένης αντανακλάται εν μέρει και στη μοίρα που θέλει να αποφύγει η Λίμνητρα, η παιδική φίλη του αφηγητή), ο οποίος λέει με πίκρα κάποια στιγμή ότι «όπως και να έχουν τα πράγματα, στο τέλος πάντα θυσιάζεται μια γυναίκα» φανερώνει θαυμασμό, ευγνωμοσύνη, αγάπη. «Στα χρόνια της Κατοχής, όσοι από εμάς δεν είχαμε δίπλα μας ή είχαμε χάσει τους πατεράδες μας μεγαλώσαμε με γιαγιάδες, μανάδες και αδελφές. Από αυτές κρατήθηκε η κοινωνία τότε. Με την καθημερινή φροντίδα τους, με τη θέρμη τους και το χαμόγελό τους, με το κουράγιο και την ελπίδα που έδιναν μέσα στο πιο βαθύ σκοτάδι. Από μικρός όμοιος θυμάμαι το πρόβλημα, από μικρός απορούσα για τις άθλιες βρωμιές που λέγανε στα καφενεία για τις γυναίκες. Αλλά ακόμη πιο πολύ για τον λόγο της επίσημης Εκκλησίας, που τις συνδέει με ό,τι λογαριάζει μαρκό και πονηρό και διαβολικό. Δεν έχετε παρά να ανατρέξετε στα κείμενα. Ο απόλυτος μινονισμός! Στο βιβλίο περνάει η ιστορία ενός πατέρα που, για λόγους τιμής, έσυρε την κόρη του στα χωράφια, την έδεσε σε ένα δέντρο και την πυροβόλησε στην καρδιά. Και σχεδόν αθωώθηκε, διότι απλώς έτσι ήταν τότε... Έχω δει μια κοπέλα, όταν πήγαινα Γυμνάσιο στην Αθήνα, να πετάγεται από το σπίτι της κυριολεκτικά φλεγόμενη. Αυτοκτόνησε, επειδή κάποιος την άφησε έγκυο και την παράτησε. Τη χάσαμε, δυστυχώς δεν την προλάβουμε» κατέληξε εμφανώς εμφορημένος με τις γυναικοκτονίες στην Ελλάδα.

«Η μυθολογία όλα τα εμπεριέχει, όλες τις δυνατές μορφές ζωής. Δεν υπάρχει περίπτωση να την ξεπεράσουμε, να βρούμε καινούργιους τρόπους ζωής. Όλοι υπάρχουν ήδη εκεί»